

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1977/131

Karar Sayısı:1978/42

Karar Günü:15/6/1976

Resmi Gazete tarih/sayı:23.1.1979/16528

İPTAL DAVASINI AÇAN : Ankara Üniversitesi

İPTAL DAVASININ KONUSU: 8/8/1977 Günlü, 2095 sayılı "İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri Kadro Kanunu" nun 2. maddesinin üçüncü fıkrasıyla, 3. maddesinin ikinci fıkrasının iptaline karar verilmesi istenmiştir.

II. METİNLER :

A- 17/8/1977 günlü, 16030 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı "İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri Kadro Kanunu" nun iptali istenen hükümlerini içeren 2. ve 3. maddeleri şöyledir : .

Madde 2- İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerinin Öğretim Üye ve Yardımcılarının kadroları bu kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir. Ancak bunlardan, bağlı (2) sayılı cetvelde gösterilenler bu Kanunun yürürlüğe girdiği malî yılda kullanılmaz. Bu kadrolar Akademi Senatosunun teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca serbest bırakılır.

Madde 3- Profesörler Kurulu, (1) sayılı cetveldeki kadroları ihtiyaca göre bölüm, kürsü, yüksek okul ve Enstitülere tahsis edebilir. Akademilerarası Kurul Kararı ile 1750 sayılı Kanunun 44 üncü maddesi hükmüne uygun olarak 1438 sayılı Kanunun 5 nci maddesi gereğince Fakülte haline getirilen bölümlerin kadroları o Fakültelere aktarılır. Öğretim birimlerine tahsis edilen kadrolarda boş bulunmadıkça o öğretim birimine atama yapılmaz.

B- İptal davasına dayanak gösterilen Anayasa kuralları : Madde 4- Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir.

Millet, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almıyan bir devlet yetkisi kullanamaz.

Madde 8.- Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Madde 12.- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye, veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Madde 120.- Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Üniversite özerkliği, bu maddede belirtilen hükümler içinde uygulanır ve bu özerklik, üniversite binalarında ve eklerinde suçların ve suçluların kovuşturulmasına engel olmaz.

Üniversiteler, Devletin gözetimi ve denetimi altında, kendileri tarafından seçilen organları eliyle yönetilir. Özel kanuna göre kurulan Devlet üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, üniversite dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun, görevlerinden uzaklaştırılamazlar. Son fıkra hükümleri saklıdır.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri ve üniversite organlarının sorumluluğu, öğrenim ve öğretim hürriyetlerini engelleyici eylemleri önleme tedbirleri, üniversiteler arasında ihtiyaca göre öğretim üyeleri ve yardımcılarının görevlendirilmesinin sağlanması, öğrenim ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine ve kalkınma plânı ilkelerine göre yürütülmesi esasların kanunla düzenlenir .

Üniversitelerin bütçeleri, genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara uygun olarak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Üniversitelerle onlara bağlı fakülte, kurum ve kuruluşlarda öğrenim ve öğretim hürriyetlerinin tehlikeye düşmesi ve bu tehlikenin üniversite organlarıncı giderilmemesi halinde Bakanlar Kurulu, ilgili üniversitelerin veya bu üniversiteye bağlı fakülte, kurum ve kuruluşların idaresine el koyar ve bu kararını hemen Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısının onamasına sunar. Hangi hallerin el koymayı gerektireceği, el koyma kararının ilân ve uygulanma usulleri ile süresi ve devamınca Bakanlar Kurulunun yetkilerinin nitelik ve kapsamı kanunla düzenlenir.

Madde 126.- Devletin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun, kalkınma plânları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçelerin nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

III. İLK İNCELEME :

A- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 22/12/1977 gününde Kani Vrana, Şevket Müftügil, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Sekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Cebi, Âdil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Ahmet H. Boyacıoğlu ve Necdet Darıcıoğlu'nun katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında aşağıdaki sorun üzerinde durulmuştur :

14/11/1977 günlü dava dilekçesinde 8/8/1977 günlü 2095 sayılı Yasanın 2. ve 3. maddelerinin tümünün iptali istenmiştir. Oysa sözü geçen yasanın her iki maddesi çeşitli tümcelerden oluşmakta ve her tümce ayrı bir konuyu hükme bağlamaktadır. 22/4/1962 günlü, 44 sayılı "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında" yasanın 26. maddesinde, iptal davası açılmasında, uyulacak kurallar gösterilmiş ve maddenin 2. fıkrasında; davaya konu olan metinlerin hangi hükümlerinin, Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve aykırılık gerekçelerinin neden ibaret bulunduğu dava dilekçesinde belirtilmesi zorunluğuna işaret edilmiştir. Dava dilekçesinde Anayasaya aykırılık nedenleri açıklanırken 2. maddenin son tümcesi ve 3. maddenin ikinci Tümcesi ele alınmış, bu tümceler yönünden iptal gerekçeleri belirtilmiş, öteki tümcelere ilişkin hükümlerin iptal nedenleri açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu durum anılan 44 sayılı

Yasanın 26. maddesine göre eksiklik sayıldığından bu eksikliğin giderilmesi için davacı üniversiteye 60 gün önel verilmelidir.

Bu toplantıda verilen karar şöyledir :

"8/8/1977 günlü 2095 sayılı Yasanın iptali istenen 2. ve 3. maddelerinde ayrı tümceler halinde çeşitli hükümler yer almıştır. Davacı üniversite senatosunca 2. ve 3. maddelerin tümünün iptali için dava açılmasına karar verilmiş olmasına karşın, dava dilekçesinde bu maddelerde yer alan hükümlerin birer bölümüne ilişkin iptal gerekçeleri gösterilmiş, kimi bölümleri hakkında iptal nedenleri açıklanmamıştır.

Bu durum 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 26. maddesine göre eksiklik sayıldığından tamamlanması için davacı üniversiteye 60 gün süre verilmesine Abdullah Üner, Şekip Çopuroğlu, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Ahmet H. Boyacıoğlu ve Necdet Darıcıoğlu'nun bu yönden eksiklik bulunmadığı yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

22/12/1977 gününde karar verildi."

B- 21/3/1978 gününde aynı üyelerin katılmasıyla yapılan toplantıda; önceki toplantıda verilen karar üzerine davacı üniversiteye gönderilen 14/2/1978 günlü ve 3402 sayılı senato kararının onanlı örneği ile buna bağlı 22/2/1978 günlü açıklama dilekçesi incelenmiştir. Sözü geçen Senato kararında : "Davanın, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin son tümcesine ve 3. maddesinin ikinci tümcesine inhisar ettirilmesinin uygun olacağına" işaret edilmiş ve ek dilekçe ile bu hükümlere ilişkin iptal gerekçeleri açıklanmıştır.

Böylece davanın açılmasında saptanan eksiklik tamamlanmış olmaktadır.

Davacı üniversitenin iptalini istediği hükümlere gelince :

2. maddenin son tümcesini oluşturan hüküm, yasaca verilen kadroların nasıl serbest bırakılacağını belirlemektedir. Davanın esasını, akademilerin "Senato" adı altında yönetim organı ve "Fakülte" adı altında eğitim ve öğretim birimleri kuramayacakları, buna yetkili bulunmadıkları görüşü oluşturmaktadır. Yasaca verilen kadrolar, iptali istenen "Senato" adı altındaki kuruluşun önerisi ile serbest bırakılmakta ve yine iptali istenen "Fakülte" adı altındaki eğitim ve öğretim birimlerinde görev alanlara tahsis edilmektedir. 3. maddenin ikinci tümcesi de fakülte haline getirilen bölümlerin kadrolarının o fakültelere nasıl aktarılacağını açıklamaktadır. O halde her iki maddenin dava konusu olan tümceleri arasındaki hukukî bağlantı belirgin bir biçimde ortadadır. Öte yandan, davacının açıklama dilekçesinde de bu hükümlerin iptali istenmektedir.

Böyle olunca işin esasının 2. maddenin üçüncü tümcesi ile 3. maddenin ikinci tümcesi hükümleri açısından incelenmesi gerekmiş :

"I- 22/12/1977 günlü 1977/131 sayılı kararda açıklanan eksikliklerin davacı tarafından tamamlanmış bulunduğu Kani Vrana, Şevket Müftügil, Muhittin Gürün ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun (verilen önel içinde karar gereği yerine getirilmediğinden davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi gerektiği) yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

2- İşin esasının 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin üçüncü tümcesi hükmü ile 3. maddesinin ikinci tümcesi hükmü açısından incelenmesine, 2. maddedeki hüküm açısından Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Şekip Çopuroğlu, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel, Adil Esmer ve Necdet Darıcıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla, 3. maddedeki hüküm açısından oybirliğiyle," 21/3/1978 gününde karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi, iptali istenen kanun hükümleri, konu ile ilgili öteki yasa kuralları, dayanan Anayasa ilkeleri, bunların gerekçeleri okunduktan sonra, gereği görüşülüp düşünüldü :

1- Davanın özü, 7334 sayılı Yasaya bağlı akademilerin "Fakülte" adı altında eğitim ve öğretim birimleri ile "Senato" adı altında yönetim kuruluşları kuramayacakları, bu tür kuruluşlara izin veren 2095 sayılı Yasa hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğu görüşünden ibarettir. Davacı üniversite, bu gibi öğretim ve yönetim kuruluşlarının ancak üniversitelere özgü olduğunu ileri sürmektedir.

Bu sav karşısında, konunun Anayasa'nın 120. maddesi açısından ele alınarak değerlendirilmesinde zorunluk vardır.

Anayasa'nın 120. maddesi hükümleri karşısında, eğitim ve öğretimi, çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine uygun olarak, özgürlük ve güvence içinde ve Kalkınma Planı ilkelerine göre yürüten bütün yüksek öğretim kurumları, üniversite düzeyinde kuruluşlardır.

Anayasa Mahkemesinin 12/1/1971 günlü E. 1969/31, K. 1971/3 sayılı kararında (Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi Cilt : 9, Sayfa : 131 ve sonra) açıklandığı üzere "Hukukda yapılacak yorumlarda, sözden çok öze önem verilmesi ve yorumda sözün özü belirtmeye yarayan araç olduğunun kesinlikle gözönünde tutulması çağdaş hukuk biliminin benimsediği temel ilkelerdendir. Burada üniversite deyimini yorumlarken benimsediğimiz yol, öze de önem veren yol olmak bakımından üstün bir durumdadır; Oysa yasaların yalnızca üniversite adı altında kurdukları kuruluşları üniversite saymak ve üniversite görevi yapan başka yüksek eğitim ve öğretim kurumlarını yalnızca üniversite adı altında kurulmadıkları için üniversite saymaktan kaçınmak, ancak söze ve kurumun kuruluş biçimine önem veren bir yorum olur, bu da çağdaş yorum kurallarına uygun düşmez."

Anayasa Mahkemesinin bir başka kararında da üniversite öğretiminin niteliği şöyle belirtilmektedir : "Bir yüksek öğretim kurumunun Anayasa'nın değişik 120. maddesi kapsamına giren üniversite niteliğinde bir örgüt sayılması için, o kurumun benimsediği öğretim yöntemi ve özellikle onu bitirenlere sağlanan haklar ve olanaklar bakımından üniversitelere eşit durumda olması gerekmektedir. Gerçekten Anayasa Koyucunun üniversitelere yönetim ve bilim özerkliği tanımak ve üniversitelerin kuruluşunu devlet tekeline almakla varılmasını istediği erek, toplumun kilit yerlerinde görev alan kişilerin herhangi bir siyasal çevrenin veya yarar topluluğunun etkisi altında kalmaksızın, yalnızca çağdaş bilimin isterlerine uygun biçimde yetiştirilmiş bulunması, başka deyimle, toplumun kilit yerlerinde görev alarak ulusun alın yazısı üzerinde etkili işler veya işlemler yapabilecek kişilerin yansızlığı sağlanmış olmayan kurumlarda yetiştirilmesinin önlenmesidir; çünkü çağdaş batı uygarlığının ve Atatürk ilkelerinin gereği her işde ve işlemde yalnızca aklın ve müsbet bilimin kılavuz olmasıdır; oysa yetiştikleri kurumlarda aklın ve müsbet bilimin isterlerine uygun olarak düşünmeye ve davranmaya alıştırılmayıp belli siyasal çevrelerin veya yarar topluluklarının ereklerine göre yetiştirilmiş kimselerden, toplumun yararlarına gerçekten uygun bir düşünüş ve davranış genellikle beklenilemez ve böyle kişilerin kilit yerlerde görev alması birçok zararlara yol açabilir. Demek ki toplumun kilit yerlerinde görev alacak kişileri yetiştirmek üzere kurulmuş olup yetiştirdiği kişilere böyle önemli yerlerde görev alma yetkisi sağlayacak diplomalar veren yüksek öğretim kuruluşları, üniversite adını taşımasalar bile, üniversite görevi yapan ve Anayasa'nın değişik 120. maddesinin az önce belirtilen kuruluş ereklerine göre bu madde kapsamına girmesi gereken üniversite niteliğinde örgütler sayılmalıdır." (Anayasa Mahkemesinin

4/5/1972 günlü, E. 1969/52, K. 1972/21 sayılı kararı, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi sayı 10, Sayfa 353.)

İktisadî ve Ticarî ilimler Akademilerini düzenleyen 7/6/1959 günlü ve 7334 sayılı Yasaya bu açıdan bakılınca saptanacak durum şudur :

Akademiler; bilimsel özerkliği ve tüzel kişiliği bulunan, eğitim, öğretim ve araştırma yapmakla görevli yüksek dereceli akademik kurumlardır (Madde 1); öğrencilerini ekonomik, ticarî ve malî alanlarda bilimsel ve uygulamalı bilgilerle donatılmış ulusal amaçlara bağlı, güvenilir karakterde yurttaş olarak yetiştirmek görevini üstlenmişlerdir; memleketin ekonomik kalkınmasında, özel girişimin gelişmesine yararlı, iktisadî devlet kuruluşları ve kamu hizmeti gören kurumlar için uzman elemanlar yetişmesini sağlarlar; özel girişime ve devlete bağlı işletmelerle kamu hizmeti gören kurumlarda çalışanların ekonomik, ticarî ve malî bilgilerini yükseltici konularla ilgili enstitü ve kurslar açarlar, yazı ile ve sözle yayınlar yaparlar; ekonomik ve ticarî yaşamın doğurduğu sorunlar hakkında Millî Eğitim Bakanlığı aracılığı ile Hükümetçe istenen incelemeleri yaparak düşüncelerini bildirirler (Madde 2).

Bu hükümler, 20/6/1973 günlü, 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun üniversiteleri tanımlayan 2. maddesi ve üniversitelerin görevlerini gösteren 3. maddesi hükümleri ile karşılaştırıldığında, akademilerin de üniversite tanımına uygun ve aynı görevleri üstlenen öğretim kurumları olduğu görülmektedir.

Nitekim 25/6/1973 günlü, 1765 sayılı Üniversite Personel Kanununun 20. maddesi ile geçici 7/b maddesi hükümleri de bu görüşü doğrulamaktadır.

Bütün bu açıklamalar göstermektedir ki, üniversiteler ve akademiler ayrı ayrı adlar altında çalışan öğretim kurumları olsalar da, nitelik bakımından eşdeğerdedirler; eğitim ve öğretim birimleriyle yönetim organları açısından da yasa koyucu tarafından bu konuda eşdeğerde veya aynı ad altında sözgelimi fakülte ve Senato deyimleri kullanılarak yasal düzenlemeler getirilmesinde Anayasa'ya uymayan bir yön yoktur.

İtiraz konusu yasa kurallarının bu doğrultudaki hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki görüşün kabulüne açıklanan nedenlerle olanak bulunmamaktadır.

2- Üniversitelerin genel olarak tanımı yapılırken bunların yüksek dereceli eğitim sağlayan birimler topluluğu olduğunda görüş birliği vardır; bu birimler, çeşitli ülkelerin uygulamalarına göre "Deportement", "Fakülte" ya da "Kollej" gibi adlar almaktadır. Ancak üniversite olmanın temel ögesini, öğretim birimlerine verilen adlar değil, bu birimlerde öğrenilenlerin çağdaş bilimin gereklerine uygun bulunması, araştırmaların yeni buluşlara ve Kalkınma Planı ereklerine yönelmesi, yapılan incelemelerin içeriğinden ve sonuçlarından dünya bilimsel kamu oyuna haber verilebilmesi gibi çalışmalar oluşturmaktadır. İktisadî ve ticari ilimler akademilerinde bu temel ögenin varlığını yadsımaya olanak yoktur. Gerek kuramsal alanda, gerek uygulamada bu öğretim kurumlarının değerli bilimsel yapıtlar ortaya koydukları kuşkusuzdur. Üniversiteler ve akademiler çağdaş teknoloji kuralları çerçevesinde devlet kalkınma planlarının ereklere doğrultusunda çalışmalar yapmakta ve bu alanlardaki uzman insan gücünün yetişmesini sağlamaktadırlar. Bu amaçlara erişmek için Anayasa'da veya yasalarda üniversite ve akademiler için benzer çalışma ve yönetim birimlerinin kurulmasını önleyici hükümler yoktur.

3- 2095 sayılı Yasanın bir kadro kanunu olduğu, tüzel kişiliği bulunan hizmet kuruluşlarının kadro kanunları ile oluşturulup oluşturulamayacağı üzerinde de durulmuştur. Anayasa'da bütçe kanunları ile, öteki kanunlar arasında ayırım yapılmış ve bütçe kanunları için özel bir yöntem belirtilmiştir. 126. maddede "Bütçe Kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm

konulamaz." denilmiştir. 2095 sayılı Kanun; bütçe kanunu değil, Anayasa'nın 64. maddesinde sözü geçen ve nasıl yapılacağı 91., 92. ve 93. maddelerinde belirlenen yasalardandır. Bu tür yasaların düzenleme konuları için Anayasa'ca bir sınırlandırma getirilmemiştir. O halde kadro hükümleri ile birlikte kamu hizmeti biriminin niteliği hakkındaki çeşitli hükümlerin bir arada kanunda yer almış olmasının Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

4- Dava dilekçesinde, fakülte açılmasına ilişkin yöntem bakımından 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasa ile 1750 sayılı Üniversiteler Yasası arasında farklılık bulunduğu ve bu durumun da Anayasa'ya aykırılığı oluşturduğu ileri sürülmektedir.

Bir yasanın, başka bir yasa ile çelişkili hükümler taşıması onun aynı zamanda Anayasa'ya da aykırı düştüğünü kabul için yeterli bir neden sayılamaz. Burada önemle üzerinde durulması gereken yön, sözü edilen yasanın Anayasa ilkeleriyle uyum içinde olmasıdır.

Bu nedenle öne sürülen sav üzerinde ayrıca durulmasına gerek görülmemiştir.

Özetlenecek olursa; yukarıda ayrıntılarıyla açıklanan nedenlerle 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin üçüncü tümcesi ile 3. maddesinin ikinci tümcesinin Anayasa ilkeleri ile bağdaşmayan bir yönü bulunmamaktadır. İptal isteminin reddine karar verilmek gerekir.

V. SONUÇ :

8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin üçüncü tümcesinde yer alan "Bu kadrolar Akademi Senatosunun teklifi üzerinde Maliye Bakanlığınca serbest bırakılır." hükmü ile 3. maddesinin ikinci tümcesini oluşturan "Akademilerarası Kurul Kararı ile 1750 sayılı Kanunun 44 üncü maddesi hükmüne uygun olarak 1438 sayılı Kanunun 5 inci maddesi gereğince Fakülte haline getirilen bölümlerin kadroları o Fakültelere aktarılır." kuralının Anayasaya aykırı olmadığına, iptal isteminin reddine,

15/6/1978 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan Kâni Vrana	Başkanvekili Şevket Müftügil	Üye Abdullah Üner	Üye Ahmet Koçak
Üye Şekip Çopuroğlu	Üye Fahrettin Uluç	Üye Muhittin Gürün	Üye Lütfi Ömerbaş
Üye Ahmet Erdoğan	Üye Hasan Gürsel	Üye Osman Tokcan	Üye Ahmet Salih Çebi

Üye
Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye
Necdet Darıcıoğlu

KARŞIOY YAZISI

İlk inceleme sonunda verilen 21/3/1978 günlü kararın birinci bendine, sayın Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşıoy yazısının II. Bölümünde belirtilen nedenlerle katılmıyorum.

Başkan
Kani Vrana

Başkanvekili
Şevket Müftigil

KARŞIOY YAZISI

Ankara Üniversitesince, 14/11/1977 günlü dilekçe ile açılan davanın konusu, 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı "İktisadî ve Ticarî ilimler Akademileri Kadro Kanunu" nun 2. maddesinin üçüncü fıkrasıyla, 3. maddesinin ikinci fıkrasının iptali istemidir. Söz konusu 2095 sayılı yasanın 2. maddesinin üçüncü fıkrası : (Bu kadrolar Akademi Senatosunun teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca serbest bırakılır) kuralını getirmekte ve 3. maddesinin ikinci fıkrası da (Akademilerarası Kurul Kararı ile 1750 sayılı Kanunun 44. maddesi hükmüne uygun olarak 1438 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince Fakülte haline getirilen bölümlerin kadroları o fakültelere aktarılır) hükmünü koymaktadır.

A. Anayasa Mahkemesine açılacak iptal davası istemlerinde uyulacak kuralları 22/4/1962 günlü, 44 sayılı "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun" un 26. maddesinde gösterilmiştir. Anayasaya aykırılık savıyla iptal davasını açanlar, yasaların hangi yargılarının Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunu ve gerekçelerinin neden oluştuğunu açıklamak zorundadırlar. Davacı, 14/11/1977 günlü dilekçesinde, iptallerini istediği söz konusu 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin üçüncü. 3. maddesinin ikinci fıkralarına ilişkin Anayasaya aykırılık nedenlerinin gerekçelerini göstermiştir.

Oysa, Anayasa Mahkemesinin 22/12/1977 günlü, 1977/131 sayılı kararında "8/8/1977 günlü 2095 sayılı Yasanın iptali istenen 2. ve 3. maddelerinde ayrı tümceler halinde çeşitli hükümler yer almıştır. Davacı Üniversite Senatosunca 2. ve 3. maddelerin tümünün iptali için dava açılmasına karar verilmiş olmasına karşın, dava dilekçesinde bu maddelerde yer alan hükümlerin birer bölümüne ilişkin iptal gerekçeleri gösterilmiş, kimi bölümleri hakkında iptal nedenleri açıklanmamıştır" denilerek bu durumun 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 26. maddesine göre eksiklik sayılmasına, tamamlanması için davacı, üniversiteye 60 gün süre verilmesine karar verilmiştir. Davacı, 14/11/1977 günlü dilekçesinde, davanın özünü kuran ve 2095 sayılı Yasada

yer alan "Senato", "Fakülte", "Fakülteler" deyim ve kavramlarının ne anlama geldiklerini, üniversite bakımından bunun ereğini, kadro durumlarını, bunların ne yolda Üniversitenin varlığı ile ilgili olduklarını, Anayasanın 149. ve 150. maddeleri karşısındaki açıklamalarını, 7334 sayılı "İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri Kanunu" nun konu ile ilgili kuralları ve 1750 sayılı Üniversiteler yasasının ilgili maddeleri karşılaştırılarak sonucun ne yolda Anayasaya aykırı olduğunu ayrıntıları ile açıklamış bulunmaktadır.

Bu nedenlerle davanın gerekçesinde eksiklik bulunduğu ve davacıya tamamlaması için 60 gün süre tanınması yolunda verilen karara karşıyız.

B. Anayasa Mahkemesinin 21/3/1978 günlü, 1977/131 sayılı kararının özeti şöyledir : 22/12/1977 günlü 1977/131 sayılı kararda açıklanan eksiklerin davacı tarafından tamamlanmış olduğuna, işin esasının 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin üçüncü tümcesi hükmünün incelenmesine oy çokluğu ile, 3. maddesinin ikinci tümcesi" nin incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin üçüncü tümcesi ile ilgili Anayasaya aykırılık savının, bu aşamada reddi ve davanın bu konuya ilişkin esasının incelenmesine karar verilmemesi gerekirdi. Söz konusu 2. madde, iktisadî ve Ticarî ilimler Akademilerinin öğretim Üye ve yardımcılarının kadroları ile ilgilidir. Bu kadrolar 2095 sayılı Yasaya (1) ve (2) sayılı cetvellerle bağlanmıştır. (1) sayılı cetveldeki kadrolar yasanın yürürlüğe girdiğinde kullanılacak, (2) sayılı cetveldeki kadrolar ise yasanın yürürlüğe girdiği malî yılda kullanılmayacak kadroları göstermekte ve bu maddenin iptali istenilen üçüncü fıkrası ise bu kadroların Akademi Senatosunun önerisi üzerine Maliye Bakanlığınca serbest bırakılacağını belirlemektedir, bu duruma göre,

a) 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı "İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri Kadro Kanunu"nda bu kuruluşa verilen kadroların, Anayasanın 149 maddesinde yer alan Üniversitenin varlığı ve görevlerini ilgilendirme ilkesi ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle bu konuya ilişkin davanın bu aşamada reddedilmesi, esasın incelenmesine karar verilmemesi gerekirdi.

b) Anayasaya göre bütçe yasaları ile öteki yasalar arasında ayırım yapılmıştır. Bütçe yasaları Anayasanın 94. maddesinde, öteki yasalarda 91, 92 ve 93. maddelerinde belirlenen ayrı ayrı yöntemlerle yapılır. 2095 sayılı Yasa, bir bütçe yasası değildir. Anayasa koyucu bu ayırım nedeniyle bütçe yasaları içinde bütçe ile ilgili kurallar yer almayacağını öngörmüştür. Bu kavramı belirleyen Anayasanın 126. maddesi son fıkrasına göre : "Bütçe Kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz". Böyle olunca, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin 3. fıkrası bütçe yasasında yer almadığından Anayasaya aykırı olmaması ve davanın reddedilmesi yerinde olurdu.

c) Davacı, 14/11/1977 günlü dava dilekçesinde, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesi üçüncü fıkrasında geçen (Akademi Senatosu) deyimini ile 3. maddesinin ikinci fıkrasında gösterilen "fakülte", "fakülteler" sözcükleri üzerinde durarak bu deyimlerin 7334 sayılı Yasada değil 1750 sayılı Yasada yer aldığını, Senato ve Fakültelerin üniversitelere özgü olacağını İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerinde bu tür kuruluşların yer alamayacağını, 1750 sayılı Yasanın 44, 1438 sayılı Yasanın 5. maddeleriyle öteki yargıları karşılaştırarak, fakülteleri ancak üniversitelerin açabileceğini, oysa, 2095 sayılı Yasa Akademilere "fakülte"ler kurma yetkisi ve kadrolar vermekte olduğunu bütün bu kuralların 1750 sayılı Üniversiteler Yasasındaki ilkelere ve Anayasanın 4, 12, 120, 126. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Davacı, savını Üniversiteler ve İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileriyle ilgili yasaları ve onların kavramlarını karşılaştırarak bir sonuca varmakta ve dolaylı olarak Anayasaya aykırılığı öne sürmektedir. Oysa, bir yasanın, başka bir yasa ile çelişkili yargıları içermesi, onun Anayasaya aykırı olduğu sonucunu doğurmaz. Birbiriyle çelişkili durumda olan yasaları hukuk yönünden çözümü, öğretide ve uygulamada özel yöntem ve kurallara bağlıdır. Bu

yasalar aslında Anayasa ilkeleriyle uyum içinde oldukça Anayasaya aykırı oldukları sonucuna varılamaz. Bundan başka 2095 sayılı yasanın 2. maddesi son tümcesinin davacının savında ileri sürdüğü Anayasa maddelerine açıklanmasına gerek görülmeyecek biçimde aykırı olmadığı da ortadadır. Kaldı ki bu konu ile ilgili gerekçeler yukarıda belirtilmiş bulunmaktadı.

Bu nedenlerle 8/8/1977 günlü, 2095 sayılı Yasanın 2. maddesinin c tümcesine ilişkin davanın yeterli belgeler karşısında Anayasaya aykırı olmadığı açıkça belirgin durumda olduğundan bu konuya deyin iptal isteminin reddi gerekirken esasın incelenmesi yolunda verilen 21/3/1978 günlü, 1977/131 sayılı kararın bu bölümüne karşıyız.

ye
Ahmet Koçak

ye
şekip opuroğlu

ye
Ahmet Erdoğdu

ye
Necdet Darıcioğlu

KARşIOY YAZISI

I. Ankara niversite tarafından açılan bu dava, Anayasanın değişik 149. maddesinde belirlenen sınırlı bir organ davası yani niversitenin varlık ve görev alanlarını ilgilendirdiği ne sürülerek açılmış bir iptal davasıdır.

Davacı niversite 14/11/1977 günlü dava dilekçesinde, 8/8/1977 günlü. 2095 sayılı "İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri Kadro Kanunu" nun 2. ve 3. maddelerinin iptali istenmiş, gerekçe olarak 2. maddesinin son tümcesiyle 3. maddesinin ikinci tümcesi üzerinde açıklamalar yapılmış, dilekçede öteki hükümler hakkında bir gerekçeye yer verilmemiştir. Bu bakımdan bir sonuca varabilmek yani gerekçenin noksan olup olmadığını saptayabilmek, iptali istenen maddelerde yer alan hükümlerin tümünün, niversitenin varlık ve görevini ilgilendiren alanlarda bir düzenleme getirmiş olup olmadığının tesbitini zorunlu kılmaktadır. şayet iptali istenen hükümlerden bir bölüğü üniversitelerin varlık ve görevlerini ilgilendiren alanların dışında kalıyorsa, bu takdirde gerekçe noksanını tamamlatmaya gitmek yerine, bu hükümlerin iptalini isteme yetkisi olmayan niversite başvurusunun, dışa taşan hükümlerle sınırlı olarak reddetmek gerekir.

Söz konusu 2. maddenin birinci tümcesinde, İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerinin ğretim ye ve yardımcılara ait kadroların (1) sayılı cetvelde gösterileceği, ikinci tümcesinde de, bunlardan bağlı (2) sayılı cetvelde yeralanların kanunun yürürlüğe girdiği malî yılda kullanılmayacağı hükme, bağlanmıştır.

Keza 3. maddenin birinci tümcesinde, (1) sayılı cetvelde yeralan kadroların, bölüm, krs, yüksek okul ve enstitülere Profesörler Kurulunca tahsis edileceği; son tümcesinde de, ğretim

birimlerine tahsis edilen kadrolarda boş bulunmadıkça atama yapılmıyacağı hükmü belirlenmektedir.

Bu hükümlerin sadece kadro düzenlemeleriyle ilgili olduğu ve Üniversitelerin varlık ve görevlerini ilgilendiren bir yönü bulunmadığı ortadadır. Ve bu yön üzerinde ayrıca bir açıklama yapmaya da gerek yoktur.

O halde dava dilekçesinde bu yönden bir gerekçe noksanı bulunmadığından 2. maddenin son tümcesi dışında kalan hükümlerle 3. maddenin 2. tümcesi dışındaki hükümlere yönelen davanın yetkisizlik nedeniyle reddine, maddelerde yeralan öteki hükümler açısından esasın incelenmesine karar verilmek gerekir.

Bu düşünce ile, iptal gerekçelerinin noksan olarak gösterildiğine dayanılarak 44 sayılı Yasanın 26. maddesinde belirlenen yöntemin uygulanması yolunda verilen çoğunluk kararına karşıyım.

II. Çoğunlukça 22/12/1977 gününde verilen kararla, Yasanın 2. ve 3. maddelerinin tüm hükümleri Üniversitelerin varlık ve görevleriyle ilgili görülmüş ve belirtilen noksanların giderilmesi için 44 sayılı Yasanın 26. maddesi uyarınca 60 gün süre verilerek davacı üniversiteye tebligat yapılmıştır.

Yazılı bildirim üzerine üniversite senatosu toplantıya çağırılmış ve sonucunda, açılmış bulunan davayı, 2. maddenin son tümcesi ve 3. maddenin ikinci tümcesi hükümleriyle sınırlayan, başka bir anlatımla bu tümcelerin dışında kalan hükümleri açılmış davanın kapsamı dışına çıkaran bir karar alınarak eksiğin böylece giderildiği Anayasa Mahkemesine bildirilmiştir.

A. 22/12/1977 günlü Anayasa Mahkemesi Kararında, Üniversite Senatosunca, Yasanın 2. ve 3. maddelerinin tümünün iptali için dava açılmasına karar verilmiş olmasına karşın, dava dilekçesinde bu maddelerde yer alan kimi hükümlere karşı iptal gerekçesi gösterilmemiş olması 44 sayılı Yasanın 26. maddesi uyarınca eksiklik sayılmış ve tamamlaması için davacı üniversiteye 60 günlük süre verilmiştir.

Bu karar üzerine yapılan yazılı bildirimden sonra davacı üniversitece yerine getirilecek işlem, Anayasa Mahkemesi Kararında belirtilen ve tamamlanması istenilen noksanlıkları yani diğer hükümlerin iptaline ilişkin gerekçeleri süresi içinde açıklamak suretiyle gidermekten ibarettir.

Davacı Üniversite, Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen hükümlere ilişkin iptal gerekçelerini açıklamamış ve böylece de gerekçe eksikliğini gidermemiştir. Üniversite Senatosu, yukarıda belirtilen kararı alarak eksikliği bu yolla giderdiği iddiasındadır. Öne sürülen savı, aşağıda açıklanacağı üzere yerinde görmek ve eksikliği giderici bir işlem olarak saymak olanaksızdır.

B. Anayasa Mahkemesine usulü dairesinde iptal davası açıldıktan sonra bu davanın bir bölüğünden veya tümünden vazgeçilmiş olması, Anayasaya Mahkemesinin görev ve yetkisine hiç bir şekilde etki yapmaz. Anayasa Mahkemesi, önüne getirilmiş davayı Anayasa ve yasa kuralları çerçevesi içinde sonuca bağlamakla yükümlüdür. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında bu husus açıkça belirtilmiş, hatta davayı açan kurum, kurul, merci veya makamda değişiklik olmasının veya başka bir kuruluş biçimine dönüştürülmesinin ya da kapatılmış bulunmalarının, davanın görülmesine engel olamayacağı kabul olunmuştur.

Davacı Üniversitenin davadan kısmen vazgeçme niteliğinde aldığı karar, Anayasa Mahkemesinin çalışmalarına etki yapmıyacağı ve onu bağlamıyacağına göre, hukuken geçersiz olan bu karara dayanmak ve onu eksikliği giderici bir işlem olarak görmek de mümkün değildir.

Esas Sayısı:1977/131

Karar Sayısı:1978/42

C. Öte yandan dava hukuken bir bütündür ve parçalanma kabul etmez. 44 sayılı Yasanın 26. maddesi de bu temel düşünce çerçevesinde düzenlemeler getirmiştir.

Sözü edilen Yasanın 26. maddesinde öngörülen bir eksikliğin giderilmesi için bu madde hükmü işletilmiş ve Mahkemece öngörülen süre içinde de bu eksiklik giderilmemiş ise o davanın tümü 26. maddede belirtilen yaptırıma tâbi olur. Daha açık bir deyimle eksik olan kısım hakkında davayı açılmamış saymak, davanın öteki kesiminde Anayasaya uygunluk denetimini sürdürmek mümkün değildir.

O halde verilen süre içinde eksiklik giderilmiş olmadığından, davanın tümünün açılmamış sayılmasına 26. madde uyarınca karar verilmelidir.

Bu düşüncelerle, eksiklikleri davacı tarafından tamamlanmış sayan ve esasın incelenmesini karar altına alan çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye

Ahmet H.
Boyacıoğlu